

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

31 12 2014 р.

м. Київ

№ 1554

Про завершення
I (підготовчого) етапу
дослідно-експериментальної роботи
на базі Хацьківської
загальноосвітньої школи I-III ступенів
Черкаської районної ради
Черкаської області

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 15.05.2014 № 584 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі Хацьківської загальноосвітньої школи I-III ступенів Черкаської районної ради Черкаської області» проводиться дослідно-експериментальна робота за темою «Виховання моральної самосвідомості дітей та учнівської молоді у позакласній діяльності».

На підставі висновків засідання комісії з питань інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи з проблем виховання, розвитку дітей та учнівської молоді у загальноосвітніх навчальних закладах Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України від 23.12.2014 (протокол № 18) та з метою продовження дослідно-експериментальної роботи у 2015 році

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити як такі, що додаються:
  - 1.1. Звіт про завершення I (підготовчого) етапу дослідно-експериментальної роботи за темою «Виховання моральної самосвідомості дітей та учнівської молоді у позакласній діяльності» на базі Хацьківської загальноосвітньої школи I-III ступенів Черкаської районної ради Черкаської області;
  - 1.2. Програму II (концептуально-діагностичного) етапу дослідно-експериментальної роботи за темою «Виховання моральної самосвідомості

дітей та учнівської молоді у позакласній діяльності» на базі Хацьківської загальноосвітньої школи I-III ступенів Черкаської районної ради Черкаської області на 2015 рік.

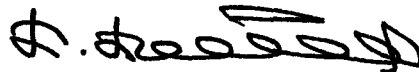
2. Комісії з питань інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи з проблем виховання, розвитку дітей та учнівської молоді у загальноосвітніх навчальних закладах Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України заслухати звіт Хацьківської загальноосвітньої школи I-III ступенів Черкаської районної ради Черкаської області (далі – експериментальний навчальний заклад) про завершення II (концептуально-діагностичного) етапу дослідно-експериментальної роботи у червні 2015 року.

3. Інституту інноваційних технологій і змісту освіти надавати організаційну та науково-методичну допомогу педагогічному колективу експериментального навчального закладу у проведенні дослідно-експериментальної роботи.

4. Департаменту освіти і науки Черкаської обласної державної адміністрації сприяти експериментальному навчальному закладу у забезпеченні необхідних умов для організації і проведення дослідно-експериментальної роботи.

5. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Заступник Міністра

П. Б. Полянський

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти
і науки України
31.12.2014 № 1554

Звіт
про завершення I (підготовчого) етапу
дослідно-експериментальної роботи
за темою «Виховання моральної самосвідомості
дітей та учнівської молоді у позакласній діяльності»
на базі Хацьківської загальноосвітньої школи I-III ступенів
Черкаської районної ради Черкаської області

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України від 13.05.2014 № 584 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі Хацьківської загальноосвітньої школи I-III ступенів Черкаської районної ради Черкаської області» педагогічним колективом закладу протягом травня-грудня 2014 року проведено I (підготовчий) етап дослідно-експериментальної роботи за темою «Виховання моральної самосвідомості дітей та учнівської молоді у позакласній діяльності», метою якого було діагностика готовності вчителів до реалізації завдань дослідження, формування тимчасових творчих колективів учителів за темою експерименту, узгодження програм спільної діяльності, розробка нормативно-правового забезпечення дослідно-експериментальної роботи на основі вивчення та аналізу науково-методичних праць та педагогічного досвіду в контексті досліджуваної проблеми.

Організація науково-методичної підтримки експерименту розпочалась у травні 2014 року на спільному засіданні лабораторії морального та етичного виховання Інституту проблем виховання НАПН України та адміністрації

навчального закладу, під час якого було конкретизовано та науково обгрунтовано тему, мету та завдання дослідно-експериментальної роботи.

З метою нормативно-правового забезпечення експерименту було створено базу нормативно-правових актів з питань науково-дослідної діяльності, сформовано *тимчасові творчі групи* учителів з різних аспектів виховання моральної самосвідомості учнів у позакласній діяльності:

«Сучасні підходи до створення гуманістичного виховного простору»;

«Інноваційні технології формування позитивної Я-концепції дитини»;

«Особливості розвитку духовно-морального Я особистості»;

«Сучасні технології формування базових інтегративних цінностей моральної самосвідомості».

Крім цього, наказом по Хацьківській загальноосвітній школі I-III ступенів від 29.08.2014 № 125 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі загальноосвітньої школи за темою «Виховання моральної самосвідомості дітей та учнівської молоді у позакласній діяльності» було створено *тимчасові творчі колективи вчителів*:

«Позакласна діяльність щодо виховання моральної самосвідомості в учнів початкової школи» (дослідження технологій поступового занурення дітей у світ етичних категорій, в тому числі моральної самосвідомості, ініціювання усвідомлення дитиною зв'язку свого особистісного «Я» з оточуючою дійсністю, іншими людьми, виховання позитивного ставлення дитини до себе, розвиток здатності до здійснення гідних вчинків);

«Система позакласної діяльності щодо виховання моральної самосвідомості учнів основної школи» (дослідження технологій розширення ціннісного спектру життєвих явищ, розвитку здатності сприймати себе, своє «Я», усвідомлення своєї індивідуальності та неповторності як носія української ментальності; формування особистісної автономії, внутрішніх критеріїв самооцінки, культури морального вчинку, свободи, совісті, самодостатності, власної гідності і відповідальності перед собою та суспільством);

«Виховання моральної самосвідомості учнів старших класів у позакласній діяльності» (опанування технології розвитку критичного способу мислення, динамічності та багатомірності сприйняття оточуючої дійсності, виховання здатності бути Людиною у будь-якій ситуації, ставлення до себе та інших як до найвищої цінності, технології сприяння становленню та розвитку самодостатності старшокласника як громадянина, патріота, гуманіста, активного суб'єкта розбудови громадянського суспільства, правової демократичної України, нації).

Кожною творчою групою та кожним тимчасовим творчим колективом складено програми пошукової діяльності в контексті дослідження, які передбачають вивчення та аналіз науково-методичної літератури та передового педагогічного досвіду з виховання моральної самосвідомості дітей та учнівської молоді у позакласній діяльності; створення банку даних перспективного педагогічного досвіду виховання моральної самосвідомості зростаючої особистості в Україні та інших країнах світу.

Протягом травня-червня 2014 року психологічною службою загальноосвітнього навчального закладу було розроблено діагностичний інструментарій та проведений вхідний моніторинг «Рівень готовності учасників навчально-виховного процесу до участі в експерименті». Результати діагностики засвідчили, що:

цілком сприймають мету та задачі дослідно-експериментальної роботи: 95,3% вчителів, 86% учнів, 73,5% батьків учнів навчального закладу;

68,2% педагогічних працівників виявили високий рівень мотивації до здійснення інноваційної педагогічної діяльності в контексті дослідження;

82,7% вчителів готові здійснювати самовдосконалення з різних аспектів виховання моральної самосвідомості зростаючої особистості.

З метою сприяння кращому усвідомленню педагогічними працівниками загальноосвітньої школи мети і завдань дослідно-експериментальної роботи за темою дослідження у вересні-листопаді 2014 року було проведено серію теоретичних семінарів.

Так, під час проведення семінару «Аналіз педагогічної практики виховання моральної самосвідомості дітей й учнівської молоді» (10.09.2014 р.) вчителі навчального закладу у ході дискусії усвідомили основні протиріччя, які потребують свого вирішення:

між необхідністю розвитку моральної самосвідомості дітей й учнівської молоді та індивідуальними стратегіями окремих вчителів, які вбачають своє завдання лише у навчанні тій чи іншій дисципліні;

між необхідністю виявлення рівня розвитку моральної самосвідомості зростаючої особистості та невмінням значної частини педагогічних працівників доцільно використовувати психолого-педагогічний інструментарій;

між необхідністю активізації регулятивної й самовиховної функцій моральної самосвідомості та відсутністю чітких методичних рекомендацій щодо реалізації цього завдання;

між необхідністю розвитку моральної самосвідомості дітей й учнівської молоді на засадах гуманізму та авторитарною педагогічною позицією окремих освітян, повчальним характером виховних заходів.

На наступному теоретичному семінарі (01.10.2014 р.), присвяченому ознайомленню вчителів навчального закладу з «Концептуальними засадами виховання моральної самосвідомості зростаючої особистості в позакласній діяльності загальноосвітніх навчальних закладів» (автори І.Д. Бех, К.І. Чорна) учасники заходу мали змогу усвідомити сутність поняття «моральна самосвідомість» особистості, як усвідомлення себе, своїх моральних цінностей, якостей, потенційних можливостей, вчинків, їх мотивів і наслідків, ставлення до людей, своєї діяльності та її значення для себе і суспільства, регулювання власної поведінки та моральне самовдосконалення.

Важливим результатом цього методичного заходу стало усвідомлення педагогічним колективом школи сутності *особистісної рефлексії*, яка, на думку І. Д. Беха, пов'язана із смисло-ціннісною самосвідомістю суб'єкта, його Я-духовним та має непересічне значення у процесі виховання підростаючого

покоління. З огляду на духовно-перетворювальні можливості, вчений виокремлює такі *типи* особистісної рефлексії:

1) регулятивна рефлексія (самоактивність суб'єкта, метою якої є свідоме регулювання перебігу психічних процесів);

2) визначальна рефлексія (проявляється як осмислення суб'єктом свого «Я» для того, щоб переконатися, чи відбулися зміни у внутрішній особистісній структурі; за її допомогою суб'єкт усвідомлює й визначає способи досягнення особистісної досконалості);

3) синтезувальна рефлексія (полягає в об'єднанні сформованих духовних цінностей у цілісне «Я-духовне», у цілісний «образ Я» особистості);

4) створювальна рефлексія (її функцією є духовно-моральний розвиток і саморозвиток особистості як об'єктивація її самосвідомості).

Темою ще одного теоретичного семінару (05.11.2014 р.) було обрано «Система цінностей як важлива змістова складова моральної самосвідомості зростаючої особистості». Завдяки ознайомленню з науковими працями І. Д. Беха, С. С. Бубнової, Н. І. Гусякової, Н. Н. Кузнецової, Г. М. Прихожан, В. С. Собкіна, Н. М. Толстих, К. І. Чорної та інших науковців педагогічний колектив закладу мав змогу усвідомити, що цінності є динамічними утвореннями, які у процесі морального зростання особистості якісно змінюються, і що розвиток моральної самосвідомості дітей та учнівської молоді у позакласній діяльності в сучасних умовах має спрямовуватись на формування системи саме гуманістичних цінностей з можливостями їх збагачення кожним індивідом у процесі інтеріоризації. Адже гуманістична мораль визнає людину найвищою цінністю, виходить за рамки вказівної і забороняючої систем та піднімається на більш високий рівень ціннісно-світоглядної орієнтації.

У результаті вивчення теоретичних доробків названих вище науковців педагогічний колектив закладу дійшов висновку про те, що здійснюване експериментальне дослідження ґрунтуватиметься на концепції особистісно орієнтованого виховання, пріоритетною метою якого є процес психолого-педагогічної допомоги школярам у становленні їх морального «образу Я»,

формуванні свободи, відповідальності, гідності, совісті, самодостатності, допомоги у життєвому самовизначенні, створенні умов для максимально можливого розвитку моральних цінностей у поєднанні з інтенсивним накопиченням досвіду ціннісного ставлення до себе та до інших, формуванні у дітей та учнівської молоді внутрішньої впевненості в собі.

У зв'язку з цим, реалізація мети і завдань виховання моральної самосвідомості учнів, на думку керівника експерименту К.І. Чорної, яку педагоги повністю поділяють, може бути представлена у вигляді алгоритму, логічної схеми, у центрі якої знаходиться особистість дитини як прогресуюча система ціннісних ставлень і стосунків. Вона охоплює процес:

попереднього самопізнання (вивчення рівня індивідуальних можливостей, базових цінностей моральної самосвідомості, рис характеру);

об'єктивної самооцінки, самосхвалення, самоповаги (відчуття самоцінності, самодостатності своєї особистості як неповторної індивідуальності, здатність критично аналізувати свою поведінку і вчинки, причини невдач, опанувати себе);

самовдосконалення (орієнтація на гуманістичний ідеал, вироблення стратегії свого сьогоденного і майбутнього життя).

При цьому, у пошуках засобів виховання моральної самосвідомості зростаючої особистості педагогічний колектив буде орієнтуватись на самоцінність людської особистості школяра, її внутрішні ресурси і саморозвиток.

Отже, перед учителями закладу постало завдання у системі методичної роботи, а також шляхом самоосвіти усвідомити сутність базових інтегративних гуманістичних цінностей, що характеризують моральну самосвідомість особистості, рівень її вихованості (свобода, відповідальність, гідність, совість, самодостатність) та опанувати особистісно орієнтовану методика виховання моральної самосвідомості зростаючої особистості в позакласній діяльності загальноосвітніх навчальних закладів, у якій представлено зміст, форми й інноваційні методи виховання та розвитку досліджуваного феномену.

З огляду на зазначене, відповідно до Програми дослідно-експериментальної роботи навчально-виховна та науково-дослідна діяльність загальноосвітнього навчального закладу на II (концептуально-діагностичному) етапі буде спрямована на:

опрацювання педагогічним колективом теоретико-методологічних засад дослідно-експериментальної роботи за темою дослідження;

усвідомлення критеріїв, показників та рівнів сформованості моральної самосвідомості дітей та учнівської молоді;

підбір методик і технологій комплексного моніторингу експерименту;

здійснення діагностики готовності педагогічних працівників до виховання моральної самосвідомості учнів;

проведення діагностики рівня сформованості моральної самосвідомості дітей та учнівської молоді;

інформаційне забезпечення експериментальної діяльності: підготовка та проведення педагогічних рад, батьківських зборів, семінарів;

опрацювання педагогічним колективом методики виховання моральної самосвідомості учнів;

проведення науково-практичного семінару «Інноваційна методика виховання моральної самосвідомості дітей та учнівської молоді»;

підбиття підсумків другого (концептуально-діагностичного) етапу дослідно-експериментальної роботи.

Науковий керівник

К.І. Чорна

Директор школи

Г.М. Полудень

Координатор

О.П. Номєровська

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти

і науки України

31.12.2014 № 1557

Програма
II (концептуально-діагностичного) етапу
дослідно-експериментальної роботи за темою
«Виховання моральної самосвідомості дітей та
учнівської молоді у позакласній діяльності»
на базі Хацьківської загальноосвітньої школи I-III ступенів
Черкаської районної ради Черкаської області
на 2015 рік

№	Зміст роботи	Термін виконання	Очікувані результати
1.	Опрацювання педагогічним колективом теоретико-методологічних засад виховання моральної самосвідомості учнів у позаурочній діяльності.	Січень - березень 2015р.	Науково-методична база дослідження.
2.	Усвідомлення критеріїв, показників та рівнів вихованості моральної самосвідомості учнів.	Січень - березень 2015 р.	Готовність вчителів до здійснення діагностики.
3.	Опрацювання педагогічним колективом методики виховання моральної самосвідомості учнів.	Січень - березень 2015 р.	Готовність педагогічного колективу до виховання моральної самосвідомості дітей та учнівської молоді.
4.	Підбір методик і технологій комплексного моніторингу рівня вихованості моральної самосвідомості учнів у позаурочній діяльності.	Березень 2015 р.	Методика діагностики. Діагностичний інструментарій.

№	Зміст роботи	Термін виконання	Очікувані результати
5.	Здійснення діагностики готовності педагогічних працівників до реалізації педагогічних умов виховання моральної самосвідомості дітей та учнівської молоді.	Квітень 2015 р.	Аналітична довідка.
6.	Проведення діагностики рівня вихованості моральної самосвідомості учнів.	Квітень - травень 2015 р.	Аналітична довідка.
7.	Інформаційне забезпечення експериментальної діяльності: підготовка та проведення педагогічних рад, батьківських зборів, семінарів з проблеми виховання моральної самосвідомості дітей та учнівської молоді.	Січень - червень 2015 р.	План заходів, науково-методичні матеріали.
8.	Проведення науково-практичного семінару «Інноваційна методика виховання моральної самосвідомості дітей та учнівської молоді».	Травень 2015 р.	Програма семінару, методичні матеріали.
9.	Підбиття підсумків II (концептуально-діагностичного) етапу дослідно-експериментальної роботи.	Червень 2015 р.	Науковий звіт.

Науковий керівник

К. І. Чорна

К. І. Чорна

Директор школи

Г. М. Полудень

Г. М. Полудень

Координатор

О. П. Номеровська

О. П. Номеровська